

ských zákonů. Žádost za stíhání vojenské osoby, podaná u občanského soudu, platí.

* * *

Konečně po rozboru zákona třeba říci, že našim Národním Shromážděním oblíbený způsob dělání zákonů ad hoc, trhání jednotlivých partií a zvláštní úprava jak materiálního práva, tak i řízení nemůže nikterak posloužit jasnosti, přehlednosti a použitelnosti zákonů. Jest si jen přát, aby kodifikace hlavních zákonů rychle pokračovaly, aby všechny tyto příležitostné mohly zmizeti.

O uznání ve smyslu práva mezinárodního.

Jiří K o j e c k ý (Praha).

Stát, osoba to právnická, vzniká, roste a zaniká právě tak jak je tomu u osob fyzických. Ocenění faktu, že vznikl nový stát, patří do domény historikovy a do oboru práva ústavního, dle něhož stát existuje tím, že má čtyři znaky všeobecně požadované: určité území, obyvatelstvo, určitou vládu a neodvislost. Ale nestačí uspořádání záležitostí vnitřních. Nový stát za dnešního stavu civilisace musí vstoupiti do styku se státy jinými. Styky států se řídí právem mezinárodním. Tím, že státy starší uznávají možnost právního styku se státem nově vzniklým, u z n á v a j í jej ve smyslu práva mezinárodního.

Nelze lišiti uznání de facto a uznání de jure. Můžeme říci, že stát *existuje de facto*, nebo *de jure* ve smyslu shora naznačeném. Pojem *uznání de facto* je nesrovnalostí. Když něco fakticky existuje, nemá pro ten fakt sám významu, uzná-li jej kdo nebo ne. Stát, který má čtyři základní znaky dnešní státovédy požadované, existuje, ať jej kdo uznává či nikoli. Prohlásil-li by který stát, že uznává nový stát *de facto*, pak to může znamenati jediné to, že nechce intervenovati v neprospěch nového státu, t. j. docíliti starého stavu, aby tedy po případě nový stát zpět splynul se státem, od něhož se odtrhl. Toto »uznání de facto« *tedy znamená, že onen stát nového státu ve smyslu mezinárodního práva n e u z n á v á.*

Co se týče styků zahraničních, je každý stát nový odkázán úplně na uznání ostatních členů mezinárodního společenství. Toto uznání mu může býti uděleno jednotlivě, nebo více státy najednou (na př. u příležitosti mezinárodní konference). Nutnost těchto *j e d n o t l i v ý c h* aktů je dána tím, že dnešní právní společenství mezinárodní postrádá orgánu všem státům nadřazeného, jehož uznání by nahradilo uznání jednotlivých států.

Společnost národů je pro tuto věc bez významu. Její stanovy praví, že »každý ze států... jež si svobodně vládnou«, může se státi členem Společnosti (dá-li určité záruky) se souhlasem dvou třetin Shromáždění. Vstoupením do institutu mezinárodního práva, kterým Společnost národů jest, stal by se nový stát plnoprávným členem me-

zinárodního společenství. Tak by byl uznán jediným aktem. Členství ve Společnosti národů mu zaručuje, že kdo by jej omezoval ve výkonu práv, jež mu jako státu dle mezinárodního práva patří, jednal by bezprávně, i kdyby to byl jeden z těch států, které hlasovaly proti jeho přijetí do Společnosti, ukazující taktó, že nového státu ve smyslu práva mezinárodního uznati nechtějí.

Avšak případ, že by nový stát takovým způsobem hleděl získati mezinárodně právního uznání, se ztěžji vyskytne. Ačkoli v tomto případě Pakt o společnosti národů se výslovně spokojuje s pouhými $\frac{2}{3}$ hlasů Shromáždění, tož přece je nutno uvážiti, že ta odolnost Společnosti v mezinárodních otřesech, která tu skutečně je, spočívá jen na jednomyslnosti jejích členů a na jejich dobré vůli. Naše doba není ještě tak vyspělá, aby stát uznal vůli většiny. A tak v tom případě těžce by se Shromáždění rozhodlo majorisovati jednu třetinu. Nelze také přehlížeti, že na př. Spojené státy severoamerické nejsou členem Společnosti a mohly by býti na věci přímo interesovány.

Uznání nových států dalo na sebe někdy dlouho čekati. Anglie uznala Spojené státy za 7 let po prohlášení neodvislosti. Jindy přišlo v době krátké: Panama byla uznána Spojenými státy 20 dní po svém odtržení od Kolumbie. Nové státy činily u starších diplomatické základy k uspíšení uznání, ale nelze sdíleti zcela stanoviska Bluntschliho, že by státy staré měly povinnost (Pflícht) uznati nový stát za plnoprávního člena mezinárodního společenství, jakmile už existuje.

Bluntschli argumentuje následovně:*) Tak jako stávající stát nemůže ze společenství mezinárodního vystoupiti, zrovna tak nemůže nový, ale ve smyslu státovědeckém již existující stát z tohoto společenství vylučovati. Povinnost k uznání nového státu trvá dle něho i tehdy, když nový stát vznikl násilím a bezprávím, ježto právo mezinárodní spojuje skutečné státy i když působí bezpráví a otázka, zda tu skutečně stát je, není odvislá od jeho bezvadného vzniku. Závěr tento souvisí s autorovým pojetím práva mezinárodního, jak je vysvětluje v úvodě: státy jsou členy člověčenstva, mají tutěž přirozenost lidskou a právní, jež je spojuje s nepřekonatelnou nutností.

Účelem mezinárodního práva však není, aby manifestovalo rovnost všech států jakožto členů společenstva. Jeho prvním úkolem je, aby zabezpečovalo jejich existenci navenek i uvnitř. A vznikla-li vůbec myšlenka neuznati některý stát za člena právního společenství mezinárodního, tu vznikla jistě proto, že existovaly státy, jež svým vystupováním neposkytovaly záruky dobré vůle k právnímu soužití.

Jsou-li všechny, nebo valná většina států (čítajíc v to i ty nejpokročilejší) toho názoru, že je správným neuznati nového státu, nelze říci, že by to bylo protiprávním, že by tu byla porušena právní povinnost. A odpíral-li by uznání jeden nebo několik málo států, dá se předpokládati, že k tomu byly dohnány škodou, jež jim vznikem nového státu nastala. Vynucení náhrady škody je pak možno v dnešním stavu práva mezinárodního v takovém případě jenom válkou (která jsouc ultima ratio, není prostředkem právním) nebo neuznáním státu

*) Bluntschli »Das moderne Völkerrecht« 1868 §§ 36, 37.

(t. j. následky toho neuznání). V případě tedy, že se novému státu od-pírá uznání pro rušení práva mezinárodního (náhrada škody mezi státy se řídí právem mezinárodním), nelze rovněž mluvit o nedodržení právní povinnosti. Nedostatečnost argumentace Bluntschliho se jeví v úzkém pojetí možnosti případů uznání. On má na mysli pouze případ ten, kdy starší stát odpírá uznání státu novému jen proto, že stát tento vznikl.

Obezřeleji otázku »povinnosti k uznání« řešil von Holtendorff (Handbuch des Völkerrechts II.). Holtendorff tvrdí, že je p o v i n n o s t í starších států uznati stát nový tehdy, když tento je už uznán su-verénem, který vznikem toho státu byl poškozen. Odůvodnění toto ne-může uspokojiti, neboť státy nejsou dle práva mezinárodního povinny uznati nový stát.

Případy uznání nového státu možno dělití ve dvě kategorie:

1. Uznání nového státu je činem bezprávným, když tento stát vznikl odbojem proti státu, jehož nesamostatnou část dříve tvořil; ale jen tehdy, když uznání se strany třetích nastane dříve, než je skon-čen rozhodným způsobem osvobozovací boj. Této bezprávní povahy by ten akt ovšem neměl, kdyby ony třetí státy byly ve stavu váleč-ném se státem, od něhož se část odtrhla a ustavila v samostatný stát.

2. Dovolným činem je uznání nového státu, když osvobozovací boj je skončen v jeho prospěch. Zrovna tak ovšem tehdy, konstituovali se nový stát, aniž by tak činil násilím proti vůli státu jiného.

Formálně může býti uznání buď výslovné, ať už je vydáno samo-statné prohlášení, nebo je oznámení obsaženo ve smlouvě, na př. mí-rové, i jiných věcí se týkající; nebo uznání mlčky učiněné. Za takové je považovati vyslání diplomatických zástupců do nového státu nebo přijetí zástupců jeho, pozvání k poradám nebo jen ke konečným jed-náním nějaké konference. Význam těchto aktů nemusí býti vždycky stejný a úplně uznání obsahují jen případy přijetí a vyslání diplomac-ických zástupců.

Jako akt deklaratorní a nikoli konstitutivní se uznání vztahuje na-zpět až k době, kdy stát uznávaný se ustavil.

Od uznání nového státu se rozeznává uznání nové vlády. Změna vlády je vlastně událostí vnitrostátní, spadající v obor práva ústavního. Má však jistě pro ostatní státy význam, a proto se oznamuje jejich zá-stupcům. Ale změna vlády se stane záležitostí mezinárodní v tom pří-padě, když nová vláda zasáhne svou politikou do zahraničí. Dnes je už každá změna vlády událostí mezinárodního významu, neboť každá vláda vede také politiku zahraniční, v níž se má řídití zásadami mezi-národního práva, jak slavnostně prohlašuje předmluva Paktu o společ-nosti národů.

Otázka uznání nové vlády může vzniknouti jen tehdy, když byli diplomatičtí zástupci po pádu dřívější vlády odvoláni, nebo dokonce poměry donucení opustiti své stanoviště. V tom případě se postupuje jako při uznání států.

Při výslovném uznání (státu nebo vlády) bude pravidlem, že stát uznávající si vymíní určité podmínky. Je možné, že někdy budou vlo-ženy do smlouvy ve formě pravé výminky. Nesplnění podmínek, na

něž uznání vázáno, nemůže míti za následek jeho zrušení. Stát uznávající může užiti své autority k tomu, aby splnění slíbeného dosáhl. Je možno, že při té příležitosti pohrozí přetržením diplomatických styků. Ale to není »neuznáním«, tím stát z mezinárodního společenství nevystupuje. Ani když stát ve válce zřejmě porušuje mezinárodní právo a tak třeba velkou většinu ostatních států poškozuj, i když je to v mírové smlouvě konstatováno, není třeba, aby byl v mírové smlouvě znova »uznán«.

Státu nově utvořenému může tedy starší stát před uznáním důvodně odpírati to, co se jinak členům právního společenství mezinárodního přiznává, čímž jej z toho společenství vylučuje. Nikdy však takto vyloučiti nelze stát jednou už mezinárodně uznaný. Odeprou-li si dva státy navzájem jistá práva základní, čímž na první pohled se k sobě chovají jako ke státům za plnoprávné členy mezinárodního společenství neuznaným, brání jeden druhému proto, že jej chce donutiti k něčemu, co považuje za jeho povinnost, nebo že jej chce potrestati, nebo že v tom vidí obranu proti útoku onoho státu; nikoli proto, že by jej nepovažoval za plnoprávného člena mezinárodního společenství. Tím z otázky právnícké stává se otázka politická. Při nedbání těchto rozdílů vadí nám v otázce mezinárodního uznání jistě nesrovnalost a odtud snahy vykonstruovati povinnost uznání nových států. Nebo snahy dokázati, že nabytí mezinárodní plnoprávnosti není závislé na libovůli států starších.

Z P R Á V Y.

Naše první pětiletí. *Tímto sešitem uzavíráme první pětiletí společné práce v časopise. Práce jím vykonané nesluší se vzpomínati na tomto místě, ostatně mluví za dlouhé výklady nejjasněji rejstřík, který jest přiložen. Z něho poznáte zřetelně, jak a které cíle sledoval náš list, čeho dosáhl i kde naděje a snahy zklamaly. Avšak nutno si rovněž připamatovati, že první plány naše byly velmi skromné. Když nynější redaktor pracoval v létě r. 1919 program příštího časopisu, počítal pouze se sešitky o 8 stranách a jistě nikdo z nás si netroufal na větší rozsah. Pak bylo nutno naléztí obětavého redaktora. Tím byl kol. dr. Rauscher, který po dvě léta překonával se zdarem všechny počáteční obtíže. A na těchto základech rostla práce další, sdružení v práci s kolegy brněnskými a konečně letos i s kolegy bratislavskými. Pětiletí v časopise je příliš krátká doba, než by bylo možno z ní činiti závěry pro příští cíle. Ale tolik je jisto, že zájem a chuť k práci u všech spolupracovníků, jichž řady stále se rozšiřují, rok od roku roste a redaktorovi přísluší milá povinnost přátelsky poděkovati všem spolupracovníkům za veškeré úsilí a doufati, že i v dalších pětiletích věnují svou družnou spolupráci k rozvoji našeho listu. Stejně tak vděčně vzpomínáme vzácných příznivců ze všech tří našich profesorských sborů právnických fakult, dále ministerstva školství a národní osvěty, které nás podpořilo subvencí, jakož i všech interesentů z právnícké a státovědecké veřejnosti naší domácí i zahraniční.*

Dr. František Čáda.